

המוצא תפילין פרק עשירי עירובין

צו.

עין משפט נר מצוה

ה א מיי פ"ד מהל'
תפילין הלכה י סמג
עשין כ' טושי"ע ח"ט ס'
כ טע"ב:
ב ו מיי' וסמג ט"ט טור
ש"ע ח"ט ס' טל סע"ף
א:
ג א מיי' פ"א מהל' קרבן
פסק הלכה א סמג עשין
ד: רב:
ה ד מיי' פ"א מהלכות
מילה הלכה א סמג
עשין כח טושי"ע ח"ט ס'
ט:
ו ה טושי"ע ח"ט ס' טל
סע"ף ג דבג"ט:

רבינו חננאל

איכא דאמרי כולי עלמא
לציאת לא בעי כוונה
ובלעבור משום בל תוסיף
ותנא קמא סבר
לעבור משום בל תוסיף
לא בעי כוונה, ורבין
גמליאל סבר אינו עובר
עד שיתכוון לעבור.
ואיבעית אימא אי סבירא
לך דשבת (לאו זמן תפילין
ספר אחרי) זמן תפילין
היא ד'כרי' לא לצאת
ולא לעבור ולא בעי
כוונה, והבא בלעבור שלא
בדעתה פליגי, אי הכי
ל' מאיר דאמר שבת
לאו זמן תפילין היא,
לא לצאת ולא לעבור
ולא בעי כוונה, אלא
אי"פ שאינו מתכוין לא
לצאת ולא לעבור חייב,
אפי' הוה אחד אסיר.
וכן הישג בשמיני בסוכה
ילקו השובר על בסוכות
תשובה שבת ימים, והוא
ישוב ש"ח, והוסיף על ד'
ימים שבתיה. ואי"פ
שלא נתכוון לעבור.
אלא מחזורות כדשני'ן
מיעקרא, ומתני' דלא כר'
מאיר. מאן תנא הוא
דסבר שבת זמן תפילין
היא ר' עקיבא היא,
דחניא ושומר כו', עד
אלא לפסח בלבד, אבל
תפילין אפילו בשבתות
ימים טובים, ואקשינן
אלא הא דתנן בבריות
פרק א' הפסח והמילה
מצות עשה הן, דלא כתיב
בהו זמן, כיון דאוקמה
לפרשה זו בפסח דכתיב
בה ושומר, שמירה זו
לאו היא, כר' אבין אי'
אילאי, תנא ג' פסח
יש בו לאו, ופרקינן ר'
עקיבא סבר שמירה דלאו
הוא לאו, והוא שמירה
דגשע הוא, וסבר ר'
עקיבא שבת זמן תפילין,
והתנא כו', ותנא כו'
ר' עקיב' סבר שבת היא
זמן תפילין היא, דשבת
גופא אורח היא, אבל
לילה זמן תפילין היא,
מקדמא פרשה זו כולה
בפסח נאמרה, ואיתן
דסבר שבת זמן תפילין
היא, מדקתני' היה (נוע)
היא, מדקתני' בלילה רצה חולץ
רצה מניה, ש"מ דלילה
זמן תפילין היא סבירא
ליה, ורחינן להא דוקיא,
אלא תנא הוא דחניא
מילת בת שאול היתה
מנחת תפילין (בלילה)
ולא מיהו בה חכמים,
לאו משום דסביר תפילין
מצות עשה שלא הזמן
גרמא היא, כלומר זמנ'
בכל יום ואפי' בשבתות
וימים טובים, לפיכך לא
מיהו בה חכמים, ש"מ
דשבת זמן תפילין סבירא
להו, ורחינן, ודילמא
חכמים סבירא להו

ימים וכו' פרט לשבתות וי"ט. נראה דלדרש' ללכות על ידך
דבסמך קא סמך ולכאורה אין להניח תפילין בכוונה
שא"כ אות דאסור במלאכה דבדר שאינו אדו ועוד דחייב בסוכה
חמך וכן פסקו בהלכות גדולות אצל
גירושמי (פרק אלו מגלחין הלכה ד)
משמע דלרין להניח דגרס ההוא גברא
דאדו תפילין אחת לקמיה דר' חננאל
שדריה לקמיה דר' ז' בר חנה
אמר ליה לספרא זיל לא ליה תפילין
ואת כמות לך דתנא כותב אדם
תפילין לעצמו אחת לקמיה דר' א"ל
זיל כתוב ליה להדיא מתני' פליגי
עליה דר' כותב אדם תפילין לעצמו
אזל לאחריס לא ר' פמר להניח
פירוש מעמיד המשנה שרצה להניח
לאחר המועד אצל לנורך המועד יכול
לכתוב אף לאחריס וכן עמא דבר
עוד מצינו ר' אחי מספ"ק דצילה
(דף טו.) גבי משלחין תפילין:
ושמרת את החוקה הזאת.
מכאן אור"ט דאפי'

בני מערבא (ו) דהו מברכין כשהיו
חולצין תפילין לשמור חוקיו היינו דוקא
כשחולץ סמך לחסיכה משום דלילה
לאו זמן תפילין הוא דאם כתיב
חוקה מיהו לא קי"ל ר' ואין לרין
לכך אפי' חולצין משום לילה דקי"ל
כר' עקיבא דאמר לא נאמרה חוקה
זו אלא לענין פסח בלבד וזהו קומץ
רבה (מנחות דף לו.) פסקין דלילה זמן
תפילין עד שעת שניה ור' אשי
ורבינא מסקי' תס' הלכה ואין מורין
כן אלא כל הלילה זמן תפילין כרבי
עקיבא דשמעתי:

השומר דעשה עשה. ואפי' ר'
יוחנן דאמר בהקומץ
רבה (מנחות דף לו.) השמר דעשה
נמי לאו הוא ולהכי הניחה תפילין
אחר שקיעת החמה עובר בלאו
מודה הוא שאם לא הניח ציוס שאינו
לוקה לענין הנחת היום השמר
דעשה עשה הוא כמו לענין עשית
פסח דאמר הכא דהו עשה משום
דהו קוס עשה ודוקא לענין הנחת
תפילין בלילה קאמר ר' יוחנן דלאו
הוא דהו כמו השמר בנגע הטרעת
דחשיב ליה לאו צפ' אס' לא הביא
(שבת דף קל"ג.) אע"כ דכתיב לשמור
ולעשות משום דפירושו לאו הוא
השמר של תקון:

מיבדל בת בושי היתה מנחת
תפילין. דפסיקתא [רבתי
פכ"ג (ו) דר' חוקיה בשם ר' אבהו אמרו
אשתו של יונה הושגה מיכל בת כושי
מיחו זה חכמים מה שפי' בקונטרס דאי מלות עשה שהזמן גרמא
הוא היו מוחין בידה שגרהה כמוסיפה אין נראה לר"י דהא ר' יהודה
לית ליה נשים סומכות רשות ושמעין ליה צפ"ק דסוכה (דף כג)
דאמר הילני המלכה היתה יושבת בסוכה ו' צניה ומיהו יס לישב
דמשום צניה היתה יושבת ולא מיחו ככל תוסף אי נמי משום
דשמעין ליה לרצא צפרק ראוהו צ"ד (ר"ה דף כח:) דלעבור שלא
בזמנו בעי כוונה ולגבי אשה דלא מיחיבא הו כשלא בזמנו (ו) דכיון
דלא מיכווני לה לא עברה אף נראה דוחק ונראה לפרש דטעמא
למ"ד (ו) דלא הו רשות משום דתפילין צריכין גוף נקי וגשים אין וריות
ליהר ועלייה לרגל משום דמיחו כמיצאה חולין לעורה או משום
לאיית פניו בעורה שלא לנורך ומקיעת שופר וסמיכה נמי דמעכבין
למאן דלית ליה רשות לאו משום דמיחו מוסף אלא משום דתפילין
מלאכה דרצון היא כדאמר צפ' כיסוי הדם (חולין דף פד:) דאין וולדה
דוחה שבת וסמיכה אפי' בהקפת יד מיחו כעבודה בקדשים:

ואיבעית אימא. לענין ללכת כולי עלמא לא פליגי ידי דמנחת
נפיק אע"כ דלא איכוון ולענין בל תוסיף פליגי למ"ק כי היכי
דלענין מפיך נפיק לענין בל תוסיף נמי עבר ולרצון גמליאל אי לא
מכווין למנחה לא עבר: **ואיבעית אימא אי סבירא לך** (ו) דלכ"ע שבת
זמן תפילין לא לעבור ולא ללכת בעי
כוונה ואיכא בל תוסיף אלא שבת
לאו זמן תפילין הוא וזהו פליגי דת"ק
סבר שלא בזמנו נמי אפי' בלא כוונה
מנחה היא ותוספת עמה ולרצון גמליאל
שלא בזמנו ואינו מתכוין אין כאן
רצון מנחה ואין כאן תוספת: **זוג א'**
נמי לא. דיש כאן תוספת שמוסיף
שבת על החול למנחת תפילין: **ועוד**
הישג בשמיני בסוכה ילקה. דמוסיף
שמיני על השביעי ואין מיתב יתבינן
בשמיני צפסך שביעי לכתחלה אלא
שלא בזמנו בלא כוונה לאו תוספת
הוא ולהכי שרינן דאי שמיני הוא לא
מכווין למנחת סוכה: **מחוררפא דשנינן**
מעיקרא. שבת זמן ולא זמן
תפילין הוא (ו) קא מיפלגי: **ומאן.** תנא
דשמעת ליה דאמר שבת זמן תפילין
דמוקיס מתני' אליביה: **ושמרה אס'**
חוקה. צפרשת קדש לי כתיב והיא
אחת מד' פרשיות של תפילין: **אלא**
לענין פסח. דאירי זה לעיל מינה
והאי מימיס ימימה משנה לשנה
דמתרגמינן מוזמן לומר. אלמא מדלא
דריש ר' עקיבא האי קרא בתפילין
ש"מ דקי"ל לילה ושבת זמן תפילין
דלא קא ממעט להו קרא: **והא**
דפנ. צפ"ק דכריתות (דף קד) [ג]:

הפסח והמילה. אע"כ שיש כרת
החיל' ואין כהן לאו אלא מנחת עשה
הן אין מציאין על שגגתן חטאת שאין
חטאת צאה אלא על לאו דכרת
דכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשנה וגו':
לאו נמי איכא. דהא כתיב ושמרת וכל
שמירה אזהרת לאו היא כד' אבין:
השמר דלאו לאו והשמר דעשה עשה.
פי' השמר שלן תעשה כן כגון
השמר לך פן תכרות ברית וגו'
(שמות לז) השמר לך פן תנקש וגו'
(דברים יב) השמר בנגע הטרעת
(שם ד) שלן יקון צהרתו. השמר
דעשה כי האי דושמרת את החוקה:
מי שצריכין אות. ימיס שישראל
צריכין להעמיד אות על עצמן להכיר
שהם מחויבים בתורתם של הקצ"ה
ילאו שבתות ימיס טובים שהן לעצמן
אות בין הקצ"ה לישראל דכתיב
(שמות לא) כי אות היא צניי וצנייסי:
הניעור בלילה. שאין לו לחוש שמה
יפיח בתפילין: **רצה מניה.** ואינו

כמוסיף על המנחה ללילה זמן תפילין הוא ורצון הוא דגזור שמה
יפיח כשהוא יש: **מדלילה לת"ק זמן תפילין.** אלמא לא דריש
מימיס ימימה למעוטי לילות דמוקיס לקרא צפסח: **שבת נמי זמן**
תפילין הוא. (ו) מההוא קרא גופיה ממעט שבת: **ודילמא סבירא ליה**
לילה זמן תפילין. דלא דריש מימיס ימימה לענין תפילין אצל שבת
לאו זמן תפילין הוא ונפקא ליה מוהיה לך לאות דכפסח ליה לר"ע
לעיל דמוקי מימיס ימימה לפסח דלא ממעט לילה מימיס וקא
ממעט שבת מוהיה לך לאות: **נע כושי.** בת שאול דכתיב
(תהלים ז) על דברי כוש בן ימיני דהיינו שאול כדאמר' באלו
נגלחין (מ"ק דף טו.): **ולא מיהו זה חכמים.** דהו כתוספת
על דברי תורה שפטרנה נשים ממנחת עשה שהזמן גרמא: **של**
יונה. כי אפי' **שלא הזמן גרמא.** אלמא מנחת תפילין כל
עשה גם בלילה גם בשבת דאי מפקת חד הו להו זמן קצוע:
דר'

די"מא סבר לה בר' יוסי דאמר נשים סומכות רשות. מכאן אר"ט דמומר לנשים לנרך על כל מלות עשה שהזמן גרמא אע"כ
דפטרות כמו מיכל בת כושי שגרהה מתמאה גם מצרכת אע"כ דר"מ ור' יהודה פליגי עליה דאמר דבסמך קיימא לך
כר' יוסי לגבי תרווייהו ואע"כ דסתם מתני' דאין מעכבין את המינוקות מלתקוע (ו) דלא כר' יוסי דמשמע הא נשים מעכבין כדאמר
בסמך אפי' מעשה רב דמיכל בת שאול ואשתו של יונה ועודל דפרק אין דורשין (מגיגה דף טז:) דהביאנוהו לעורר נשים כדי
לעשות להם נחת רוח ועוד הביא ר' אחי מהא דאמר רב יוסף צפרק החובל (פ"ק דף פח.) מעיקרא מאל דאמר לי הלכה כרבי יהודה
עבדינא יומא טבא לרבין דלא מפקדנא ועבדינא כו' ואם במקום שפטור ועושה אסור לנרך אס' כן אמאי קאמר דהו

(א) [ר"ה כח: (ג) מנחת
לו: (א) וזמית קו: כריתות
ג, (ד) מכות יג: שבעות ד'
לו. סוכה ה. ע"ז ח: וזמית
קו. מנחות ט"ט: (ט) יומא פ"א.
מנחת לו: (ו) מנחת לו:
(ז) וזמית יט: (ח) וזמית
מנח: (ט) ועי' ירושלמי
כריתות פ"ב ה"ג, ר"ה ל"ג.

תורה אור השלם

1. ושמרת את החוקה הזאת למעודה מימים ימימה: שמות י"ג
2. וקרה לך לאות על ידך ולתבונן בין עיניך למען תתנה תורת ה' בפיך בי ביד יתקנה ודוקא: שמות י"ג

הגהות הב"ח

(א) גבי ודילמא סבירא ליה לילה: (ב) רש"י ד"ה ואיבעית אימא אי סבירא לך אי שמעין דלכולי עלמא: (ג) ד"ה מחוררפא וכו' דקא מיפלגי: (ד) ד"ה קרא: נמי וכו' דמההוא קרא: (ה) תוס' ד"ה מיכל וכו' וכפין דלא מיכוונה וכו': (ו) בא"ד דטעמא למ"ד דלית ליה רשות משום:

מוסף רש"י

הישג בשמיני בסוכה. שלן נטוס מנחה ילקה. שרי מוסף על שבת ועובר משום בל תוסיף (ר"ה כח.) אלא לענין פסח בלבד. וכו' קאמר עשה פסח משנה לשה (מנחות לו.) דתנן תפילין והמילה מצות עשה. צפ"ק דכריתות דקשתיב ל"ו כריתות להחייב עליהם חטאת, וקמי והפסח והמילה כרת שלים על מנחת עשה היא כהן ואין מייען חטאת על שגגתה, דחטאת אינה כהן אלא על לאו וכתב כריתות (ויקרא ד) אשר לא חטאת להו קרא: השמרה (בחיים יק.) השמר דלאו לאו. השמר דלענין המנחה דמוקיס צפסח לא תעשה (שמות לז) וכן (שמות לז) השמר לך פן תכרות ברית וגו', אלא השמר דעשה כגון הא דמשמע עשה הוא לעשות תפילין, עשה הוא (מנחות לו.).